UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Pavli Laymann è Societate I: Theologiæ Moralis Compendiv[m] absolutissimum et in quinq[ue] libros partitum

Laymann, Paul

Moguntiæ

§. 1. De precio rerum venalium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40716

Visual Library

§. I.

De precio rerum Venalium.

3 DVplex eſt precium rerum venalium; vnum legitimum, id eſt, publica lege taxatum, ad cuius taxationis obſeruationem omnes venditores obligantur ſub virtute iuſtitiæ, niſi manifeſtè iniuſta ſit, videlicet, ſi piſtoribus taxetur pondus panis, non ſecundum proportionem valoris tritici: aut ſi lex iubeat, vt frumentum ſuperueniente ſterilitate eodem precio vendatur, quo antè, cum eſſet copia. Nam propter circumſtantiam accidente mutatione, precium quoque à Magiſtratu mutari conuenit.

4 Tempore ſterilitatis non poteſt Magiſtratus ſoli agricolis pretium frumenti taxare, alijs mercibus non taxatis; alioquin iniuſtam læſionem agricolæ patientur. Eſto pauperibus hoc modo conſultum eſſet, tamen iſte ſuccurſus non ab vno hominum genere, V.C. agricolis, ſed omnium fieri debet.

Alterum eſt precium naturale, quod, ſecluſa legis definitione, ex ipſarum mercium natura ſumitur, idque cum habitudine ad humanum vſum, affectionem, voluptatem.

Sic panem pluris æſtimamus, quam mures, ob maiorem illius vtilitatem &c.

Diſcrimen eſt inter hæc duo; quod precium legitimum conſiſtat in indiuiſibili. Naturale autem latitudinem habet, pendens ab hominum æſtimatione & affectu; ſiquidem varij homines de rebus variè iudicant. Quare triplex precium à Doctoribus ſtatuitur; ſupremum, mediocre, infimum, quam latitudinem precij iuſti, dum venditores non excedunt, à peccato iniuſtitiæ immunes ſunt, licet alijs ſummo, alijs mediocri,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

dioceſi, alijs infimo precio vendant. Quare etiam em-
ptoribus conceſſum eſt licitari, ſiue precium offerre,
ſed intra latitudinem.

Vnde Pomponius. *In pretio emptionis & venditionis* 5
naturaliter licere contrahentibus ſe circumuenire. In con-
ſcientia tamen omnis venditio, in qua iuſti precij la-
titudo exceditur, & omnis emptio, in qua iuſti precij
quantitas non attingitur, iniquitatem continet; ideo-
que per reſtitutionem ad æqualitatem reducenda
eſt, niſi liberalis remiſſio ſaltem præſumpta, eius, qui
deceptus fuit, acceſſerit. Aut ſi vterque ſciat valorem,
præſumenda eſt donatio. Nam vniuerſum, ſi quis ſci-
ens ſe non debere, aliquid ſoluat, donare cenſetur:
quare tanquam indebitum repetere non poteſt.

In externo foro ob vitandas lites non ſuccurritur 6
contrahentibus, niſi vltra dimidium iuſti læſi fuerint
id eſt, niſi dimidiam iuſti pretij partem alteruter ac-
ceperit; V. G. ſi merx, cuius iuſtum precium vendi-
tionis tempore minimum erat 10. aureorum, vendi-
ta ſit minus 5. aureis, competit venditori actio ad-
uerſus emptorem, vt vel reſciſſo contractu mercem
reſtituat, preciumque ſuum recipiat, vel iuſti pretij
defectum ſuppleat.

Pari modo ſicut in decepto venditore; ita etiam in 7
decepto emptore dimidium iuſti æſtimandum eſt,
quia æquè eſt læſio enormis & damnum, id etiam
valet in alijs permutationibus.

Reſciſſo contractu emptionis ac venditionis pro- 8
pter læſionem enormem, fructus temporis interme-
dij ad emptorem tanquam dominum ſpectant, ſicuti
& periculum rei ad eundem pertinebit. Alia ratio
eſt, ſi venditio reſcindatur propter pactum adiectio-
nis in diem; id eſt, ſi intra tempus certum precium,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſolutum non ſit, res inempta eſto. Tunc enim fructus temporis intermedij ſunt emptoris, quia reſciſſo e-iuſmodi contractu propter pactum, perinde eſt, ac ſi nulla emptio & venditio interceſſiſſet.

NB. Licet iure canonicè deceptis infra dimi-dium iuſti denegetur actio iudicialis, conceditur ta-men eius denunciatio Euangelica, per quam de-ceptores de iniquo damno reſarciendo fruſtra ad-moniti, tandem Prælato denunciantur, vt ad id, quod ſub peccato mortali præſtare debent, compel-lantur.

9 Iuſtum mercis precium eſt, quod loci conſuetu-do approbat, ſecundum communem hominum æſti-mationem. Vnde ille non peccat, qui ſciens copiam frumentorum breui tempore ſuperuenturam, ſuum precio conſueto vendit. Nam rerum precia non ex priuata vnius vel alterius hominis noticia aut affe-ctione ſed vt dictum eſt, ex communi ciuium æſti-matione accipienda ſunt.

NB. Quæſtor ceu dominus ſcripſit, frumentum fore carum, ideò debere vendere, poteſt ſoluere, ſi poſt 3. ſeptimanam aut alteram vendere, lucrando (ſi V.C. pro 1000 ſcaphas dedit 5000. & poſtea va-leant 6000.) 1000. Siquidem antea precio cur-rente frumentum quod vendendũ erat, ipſe emit, poſtea verò tanquam ſuum effectum carius di-ſtraxit.

10 Variæ cauſæ ſunt, ob quas rerum venalium precia augeri vel minus ſolent. 1. Penuria mercium, multi-tiudo emptorum, paucitas vendentium, auget re-rum precia. 2. Pecuniæ abundantia efficit, vt re-rum precia creſcant; eiuſdem inopia, vt decreſcant. 3. Eſt modus vendendi. Nam merces quæ ſub haſta

vend-

venduntur, vel in foro ſcrutario minoris æſtimari ſolent, quàm quæ in propria officina quæruntur. 4. Eſt ſingularis commoditas, quam venditor ex re vendita habuit, eaque in gratiam emptoris ſe ſpoliat. 5. Si emptori commodum non ſit emere, ſed à venditore rogetur, ob hanc circumſtantiam aliquantulum minui-tur precium mercis : ſicuti & precium locationis; ſi conductori commodum non ſit conducere.

§. II.

De re vendita, ſeu merce.

IN dubio cenſetur venditor fidem habere emptori 11
de pretij ſolutione , ideoque mercis dominium
transferre: aliâs dominium mercis emptori non ac-
quiritur, niſi vel ſoluto precio, vel cautione pignoris,
vel venditor alia ratione emptoris fidem ſecutus fue-
rit. Ratio, quia dum ex parte emptoris contractus
nondum completus eſt , meritò venditor rem ven-
ditam ſibi obligatam tenet.

Res in ſpecie empta , ſi etiam ante traditionem 12
abſque venditoris culpa pereat , emptoris damnum
eſt ; V. C. grex ouium, vini dolium, hic equus, hæc
vacca, ligni plauſtrum: ſecus ſi res indeterminatè, ſeu
in genere empta fuit. V. C. ex grege 10. oues.

Venditio interdum fit ad numerum vel menſu- 13
ram, V. C. in ſingulas vini amphoras , certum preciũ
ſtatuendo , & tunc periculum ad venditorem perti-
net, donec menſuratum fuerit, eò quod venditio an-
te non perfecta cenſeatur , ſed quaſi ſub conditione
facta, ſi dimenſio, numeratio &c. acceſſerit. Quod ſi
venditio fiat ad corpus, id eſt, vt totum ſimul vendi-
tum fuerit, V. C. plauſtrum vini; neq; actum, vt degu-